

Niektoré fakty o vlkoch a predátoroch

História

- Po vyhubení vlka z väčšiny územia Európy v 18. a 19. storočí dosiahla jeho populácia v Európe najnižšiu úroveň v 60. a 70. rokoch 20. storočia. Takmer úplne vymizli z Fínska, Škandinávie a strednej Európy a obmedzili sa na východnú Európu a južné európske polostrovy, kde niekoľko malých a rozdrobených populácií prežilo takmer na pokraji vyhynutia.

- Od 70. rokov 20. storočia sa vlci začali obnovovať a v súčasnosti sa vyskytujú vo väčšine členských štátov EÚ. S návratom vlka sa vrátili aj konflikty s hospodárskymi zvieratami.

- Vo Francúzsku sa prvé vlky vrátili do Južných Álp v roku 1992. Pristahovali sa z talianskej populácie, kde neboli nikdy úplne vyhubení, na rozdiel od Francúzska, kde bol posledný vlk zabitý v roku 1940, alebo Veľkej Británie, kde boli vyhubení pred tromi storočiami. Talianske vlky patria k poddruhu *Canis lupus italicus* a tvoria "italsko-alpskú" populáciu. Vlci prežili aj vo východnom Poľsku. Tieto vlky sú *Canis lupus lupus*.

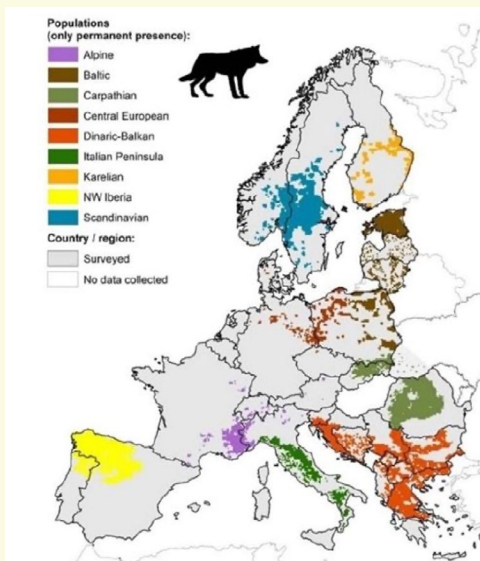
- Od roku 1998 sú v Poľsku prísne chránené a rozšírili sa až do Nemecka, najprv na sever, potom na juh a západ: vlci z východu sa teraz stretávajú s vlkami z Italo-Alp vo Francúzsku.

Niektoré fakty

- Za posledných 40 rokov nebol v Európe zaznamenaný žiadny smrteľný útok vlka na človeka.
- Výskyt vlčej populácie priamo súvisí s dostupnosťou koristi. Populácie sa regulujú samy a nikdy sa nemôžu presúvať na územia iných populácií. Akonáhle sa územie nasýti, vlci sa rozptýlia, ako sa to v súčasnosti deje v západnej Európe.
- Vlci potrebujú minimálny pokoj, aj keď môžu žiť v niektorých prímestských oblastiach.
- Strava vlka môže byť veľmi rozmanitá. Hoci sa vlk živí najmä divo žijúcimi kopytníkmi (srny, kamzíky, jelene, diviaky), konzumuje aj zajace, králiky, svište, hospodárske zvieratá, hmyz, obojživelníky, vtáky, plazy a dokonca aj ovocie.
- Stavý môžu denne prejsť až 40 km

Úloha vlka v ekosystéme

- Vlk zohráva v ekosystéme dôležitú úlohu. Môže obmedziť populáciu voľne žijúcich kopytníkov, a tým znížiť prežieranie, škody v poľnohospodárstve a lesníctve, ako aj výskyt chorôb (napr. tuberkulózy, afrického moru ošipaných) prenášaných voľne žijúcimi kopytníkmi na hospodárske zvieratá.
- Vlci poskytujú mrchožrútom zdochliny.
- Vlci lovia voľne žijúce kopytníky a niekedy môžu súperiť s lovcami o korisť. Vlci však zabíjajú oveľa menej voľne žijúcich kopytníkov ako poľovníci a vyberajú si jedince s nižšou reprodukčnou hodnotou.

Populácie vlkov v Európe v roku 2015, ES 2023.

Predácia hospodárskych a domácich zvierat

- Vlci v EÚ ročne zabijú najmenej 65 500 kusov hospodárskych zvierat, z toho 73 % oviec a kôz, 19 % hovädzieho dobytku a 6 % koní a oslov. Najväčšie škody na hospodárskych zvieratách sú hlásené zo Španielska, Francúzska a Talianska (14 000 – 10 000 kusov ročne v každej krajine). Ovce sa zabijajú najmä vo Francúzsku, hovädzí dobytok v Španielsku, kone v horách juhozápadnej Európy a polodomé soby vo Fínsku a Švédsku.

- Vzhľadom na to, že v EÚ žije približne 60 miliónov oviec, predstavuje úroveň odoberania oviec vlkami ročný odstrel 0,065 %.

- Škody na hospodárskych zvieratách sa vo všeobecnosti zvýšili s nárastom populácie vlkov. V niektorých nemeckých spolkových krajinách s najvyšším počtom vlkov sa však frekvencia útokov vlkov na hospodárske zvieratá v posledných rokoch výrazne znížila, čo súviselo s používaním vhodných preventívnych opatrení.

- Miera deplécie je zvyčajne vyššia u voľne sa pasúcich hospodárskych zvierat a nižšia v oblastiach, kde vlci nikdy nevymizli (napr. Slovinsko). Výskyt škôd na hospodárskych zvieratách ovplyvňuje aj prirodzená dostupnosť koristi, vlastnosti krajiny a ochranné opatrenia.

Preventívne opatrenia na zamedzenie predácie hospodárskych zvierat

- Väčšina metód prevencie používaných v EÚ preukázala vysoký alebo stredný stupeň účinnosti, ale ochrana voľne žijúcich hospodárskych zvierat je stále veľmi náročná.

- Prítomnosť strážnych psov je osvedčenou reakciou. Psy však treba vycvičiť, rovnako ako chovateľov. Ochranné psy niekedy spôsobujú incidenty s turistami (často v dôsledku toho, že psy turistov nie sú držané na vôdzke) alebo konflikty medzi susedmi. O prítomnosti týchto psov treba informovať aj širokú verejnosť.

Vo Francúzsku žiadajú praktizujúci chovatelia o zavedenie štatútu strážnych psov, ktorý by chovateľom poskytol väčšiu bezpečnosť, a o osobitný systém poistenia, ktorý by bol účinný a cenovo dostupný pre chovateľov.

- Ďalšou možnosťou je využitie "pomocných pastierov", platených pastierov, ktorí poskytujú neoceniteľnú pomoc; prítomnosť ľudí na pastvinách si vyžaduje inštaláciu chatiek s moderným vybavením (vo Francúzsku sa poskytuje podpora na ich helikoptérové vybavenie).

- Viaceré francúzske mimovládne organizácie, ako napríklad FNE (Alpatous), Ferus (Pastoraloup) a WWF (Entre chien et loup), spustili experimentálne programy na podporu spolužitia ľudí, vlkov a psov.
- Užitočné môžu byť aj dočasné ploty, farebné pásy a iné mobilné alebo svetelné zariadenia na plašenie. Zábleskové svetidlá môžu odplašiť väčšie predátory, ako napríklad snežné leopardy v ázijských veľhorách.
- Vo Francúzsku bol v roku 2021 zaznamenaný pokles útokov vo viacerých alpských departementoch, kde je predácia staršia a ochranné opatrenia sú čoraz rozšírenejšie.
- Fínsky inštitút pre prírodné zdroje informoval verejnosť o polohách vlkov označených rádiovými značkami, čím sa znížilo riziko útokov.

Právne predpisy

- Vlky v EÚ chráni Bernský dohovor z roku 1979 o ochrane európskych voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov a smernica o biotopoch z roku 1992. Od prísnej ochrany vlkov sa však možno za určitých podmienok odchýliť, aby sa okrem iného zabránilo vážnym škodám na hospodárskych zvieratách alebo v záujme verejnej bezpečnosti. Inými slovami, v závislosti od krajiny sa môže vykonávať regulovaný lov.
- V prípade členských štátov, v ktorých sú vlky zaradené do prílohy IV smernice o biotopoch, možno v súlade s požiadavkami smernice v jednotlivých prípadoch uplatniť výnimky. Využívanie výnimiek je veľmi rozdielne.
- Napríklad Francúzsko zaviedlo maximálny strop pre všetky povolenia na cielené usmrcovanie vlkov. Ten sa zvýšil z 10 % veľkosti vlčej populácie v roku 2004 na 19 – 21 % v roku 2021. Napriek tomu sa populácia vlkov stále zvyšuje. Očakáva sa, že francúzsky "plán pre vlkov" na roky 2024 – 2029, ktorý ešte len bude zverejnený, bude uprednostňovať odstrel vlkov.
- Vo Švédsku bolo v zimnej sezóne 2022–2023 legálne usmrtených 57 vlkov (14 % populácie).

Právne predpisy

• Podľa hodnotenia vlka, ktoré v roku 2018 vykonala Medzinárodná únia na ochranu prírody (IUCN) v Červenom zozname, bolo šesť z deviatich európskych populácií vlka považovaných za neohrozené. Tri populácie boli považované za “takmer ohrozené” (populácie z Pyrenejského polostrova, Talianskeho polostrova a Karelíe), tri boli klasifikované ako “najmenej ohrozené” (dinársko-balkánska, karpatská a baltská populácia). Zvyšné tri boli zaradené do kategórie “zraniteľné” (západo-stredoalpská, škandinávská a stredoeurópska populácia). Hodnotenie vlka dravého v Červenom zozname nie je na celoeurópskej úrovni jednotné.

• V decembri 2023 Európska komisia navrhla, aby bol vlk zaradený medzi “chránené” druhy a nie medzi “prísne chránené”. Ak by sa táto zmena prijala, otvorila by cestu k zmene európskej smernice o biotopoch, ktorá je odvodená od dohovoru a nikdy nebola zmenená.

• Podľa mnohých mimovládnych organizácií však existujúci systém výnimiek v rámci smernice o biotopoch poskytuje dostatočnú flexibilitu na riešenie “problémových” vlkov.

• 68% ľudí žijúcich vo vidieckych oblastiach Európskej únie si myslí, že vlky by mali byť prísne chránené.

Súčasná situácia

Počet vlkov

• V roku 2023 sa v celej EÚ odhaduje približne 20 300 jedincov, čo je podstatne viac ako 11 193 vlkov odhadovaných v roku 2012. Celkovo sa počet vlkov v EÚ zvyšuje.

• Podľa posledného hodnotenia stavu ochrany vykonaného podľa článku 17 smernice o biotopoch, ktoré sa vzťahuje na vykazované obdobie 2013 – 2018, bol vlk dravý zaznamenaný v 21 krajinách EÚ.

POPULÁCIA VLKA V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH EÚ¹

ČLENOVIA EÚ	Počet vlkov	
	2013–2018	Najnovší počet
RUMUNSKO	2500 – 3000	2500–3000 (2019)
TALIANSKO	1363 – 2765	3307 (2945–3608) (2020–a2021)
POLSKO	1190 – 2582	1886 (2021)
ŠPANIELSKO	1234 – 2390	> 2100 (2022)
LATVIA	1126 – 1187	700 (2020)
GRÉCKO	907–1134	1020 (2014)
BULHARSKO	800 – 1200	2712 (2021)
FRANCÚZSKO	387–477	1104 (1000–1210) (2023)
SLOVENSKO	302–610	400–600 (2023)
ŠVÉDSKO	310–430	450 (356–585) (2022–2023)
ESTÓNSKO	180–260	300–330 (2022)
CHORVÁTSKO	172–194	243 (2023)
FINSKO	168–193	291–331 (2023)
LITVA	136 – 200	728 (2023)
NEMECKO	152–166	1404 (2022–2023)
PORTUGALSKO	118	300 (2023)
SLOVENSKO	72–78	116 (2022–2023)
MAĎARSKO	40–60	60–70 (2021–2022)
RAKÚSKO	29–36	70–80 at least (2022)
ČESKÁ REPUBLIKA	5–80	120–150 (2023)
BELGICKO	4–6	28 (2023)
LUXEMBURG	1–2	0–2 (2023)
DÁNSKO	/	44 (2023)
HOLANDSKO	/	63 (2023)
		SPOLU : 20 356

¹ Podľa tabuľky 2.2.1. a tabuľky 2.4.1. v publikácii Európskej komisie, Generálneho riaditeľstva pre životné prostredie, Blanco, J., Sundseth, K., The situation of the wolf (Canis lupus) in the European union – An in-depth analysis, Úrad pre publikácie Európskej únie, 2023.

POPULÁCIA VLKA V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH EÚ¹

• Monitorovanie vlkov je v jednotlivých členských štátoch veľmi nerovnomerné, čo poskytuje nejasný celkový obraz o populácii a stave v EÚ – prioritou je zlepšiť normy monitorovania.

• Úmyselné a náhodné zabitie človekom je hlavnou príčinou úmrtnosti vlkov v Európe. Dôležitou príčinou je aj pytliactvo.

Smrteľná kontrola vlka

• Vedecky však nebolo dokázané, že by smrtiace kontroly populácie vlkov boli účinné pri znižovaní počtu prípadov odoberania hospodárskych zvierat. Podľa štúdie vykonanej v Lotyšsku po obnovení lovu vlkov sa predácia neznižila, vlci sa rýchlejšie rozmnožujú, svorky sa rozpadajú a spôsobujú predáciu na iných miestach.

Kompenzačné opatrenia

• Škody spôsobené vlkami na hospodárskych zvieratách sa vo väčšine krajín EÚ uhrádzajú, vo všeobecnosti pomocou systému ex post facto, ktorý vyžaduje zdokumentovanie škôd. V Európskej únii sa ročne vypláti približne 18,7 milióna eur ako náhrada škôd spôsobených vlkom. Najvyššiu sumu z hľadiska odškodnenia vypláca Francúzsko (približne 4,1 mil. eur v roku 2022).

ŠKODY SPÔSOBENÉ VLKOM NA HOSPODÁRSKÝCH ZVIERATÁCH V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH EÚ²

Country	Year of depredation	Sheep & goats	Cattle	Horses/ Donkeys	Dogs	Year of Compensation	Amount of compensation (€)
Austria	2022	860	11	0	0	2022	350,000
Belgium	2022	196	9	3	0	2022	50,900
Croatia	2022	2777	625	61	48	2022/2023	460,155
Czech Rep.	2022	701	50	0		2022	390,038
Denmark	2022	159	2	0	0	2022	51,093
Estonia	2022	966	26	0	10	2022	160,494
Finland	2022	518	0	0	<50	2021	250,613
France	2022	11,981	443	23	79	2022	4,100,000
Germany	2022	3869	260	30	3	2022	616,413
Greece	2022	2660	3474	529	0	2022	2,301,650
Hungary	2021	63	0	0	0		
Italy	2019	8480	1432	318	0	2019	1,918,566
Latvia	2021	45	2	0	4	None	None
Lithuania	2022	1269	137	1		2022	290,571

² Podľa tabuľky 3.3.1. v Európskej komisii, Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie, Blan-co, J., Sundseth, K., The situation of the wolf (Canis lupus) in the European union – An in-depth analysis, Úrad pre publikácie Európskej únie, 2023.

Ďalšie informácie:

<https://transfarm-erasmus.eu/>

transfarm-erasmus.eu

[@ErasmusTransfarm](https://twitter.com/ErasmusTransfarm)

[@Transfarm](https://www.facebook.com/Transfarm)

info@transfarm-erasmus.eu

**Co-funded by
the European Union**

<https://erasmus-plus.ec.europa.eu>

Tento projekt bol financovaný s podporou Európskej komisie. Publikácia vyjadruje len názory autorov. Komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých. Projekt č. 2021-1-NO01-KA220-VET-000025048

Literatúra a odkazy

- European Commission, Directorate-General for Environment, Blanco, J., Sundseth, K., The situation of the wolf (*canis lupus*) in the European union – An in-depth analysis, Publications Office of the European Union, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2779/187513>
- Boitani L (2003). Wolf conservation and recovery. Pp. 317–340, in LD Mech & L Boitani: Wolves. Behavior, Ecology, and Conservation. The University of Chicago Press, Chicago and London
- Boitani L et al. (2022). Assessment of the conservation status of the Wolf (*Canis lupus*) in Europe. *Document prepared for the Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats by Large Carnivore Initiative for Europe, a Specialist Group of the IUCN Species Survival Commission, with assistance of the Istituto Ecologia Applicata, Roma.*
- Bruns A, Waltert M, Khorozyan I (2020). The effectiveness of livestock protection measures against wolves (*Canis lupus*) and implications for their co-existence with humans. *Global Ecology and Conservation* 21: e00868.
- EU Platform for Large Carnivores (2023). Livestock depredation and large carnivores in Europe: overview for the EU Platform. Discussion paper.
- Eurostat (2022) <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220517-2#:~:text=The%20EU%20has%20a%20sizeable,million%20goats%20in%20December%202021>
- LCIE, Large Carnivore Initiative for Europe (2019). Management of bold wolves. Policy Support Statement. https://lciepub.nina.no/pdf/636870453845842163_PPS_bold%20wolves.pdf
- Linnell JDC, Trouwborst A, Boitani L, Kaczensky P, Huber D, Reljic S, Kusak J, Majic A, Skrbinsek T, Potocnik H, Hayward MW, Milner-Gulland EJ, Buuveibaatar B, Olson KA, Badamjav L, Bischof R, Zuther S, Breitenmoser U (2016). Border Security Fencing and Wildlife: The End of the Transboundary Paradigm in Eurasia? *PLoS Biol* 14(6): e1002483. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.1002483>
- Oliveira T, Treves A, Lopez-Bao JV, Krofel M (2021). The contribution of the LIFE program to mitigating damages caused by large carnivores in Europe. *Glob. Ecol. Conserv.* 31 <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2021.e01815>
- Reinhardt I, Kaczensky P, Frank J, Knauer F, Kluth G (2020). How to deal with bold wolves – Recommendations of the DBBW. Translation of the original BfN-Skript 502 (2018). BN Federal Agency for Nature Conservation.
- Singer L, Wietlisbach X, Hickisch R, Schoell EM, Leuenberger C et al. (2023). The spatial distribution and temporal trends of livestock damages caused by wolves in Europe. *Biological Conservation* 282: 110039.
- Solmsen E-H, Bathen M, Gruntjens T, Hempel E, Klose M, Kruger K, Martin H, Meyer A, Schutte P, Vogel L, Wiezorek S, Witto B (2021). Protecting horses against wolves in Germany. *CDP news* 23: 12–19.

- Trouwborst A, Fleurke F, Dubrulle J (2016). Border Fences and their Impacts on Large Carnivores, Large Herbivores and Biodiversity: An International Wildlife Law Perspective. RECIEL 25(3): 291–306.

- Doré A., Nicolas F., Face aux loups, Étude socio-anthropologique des effets de la présence des loups sur la santé des éleveurs et bergers, INRAE, 2022